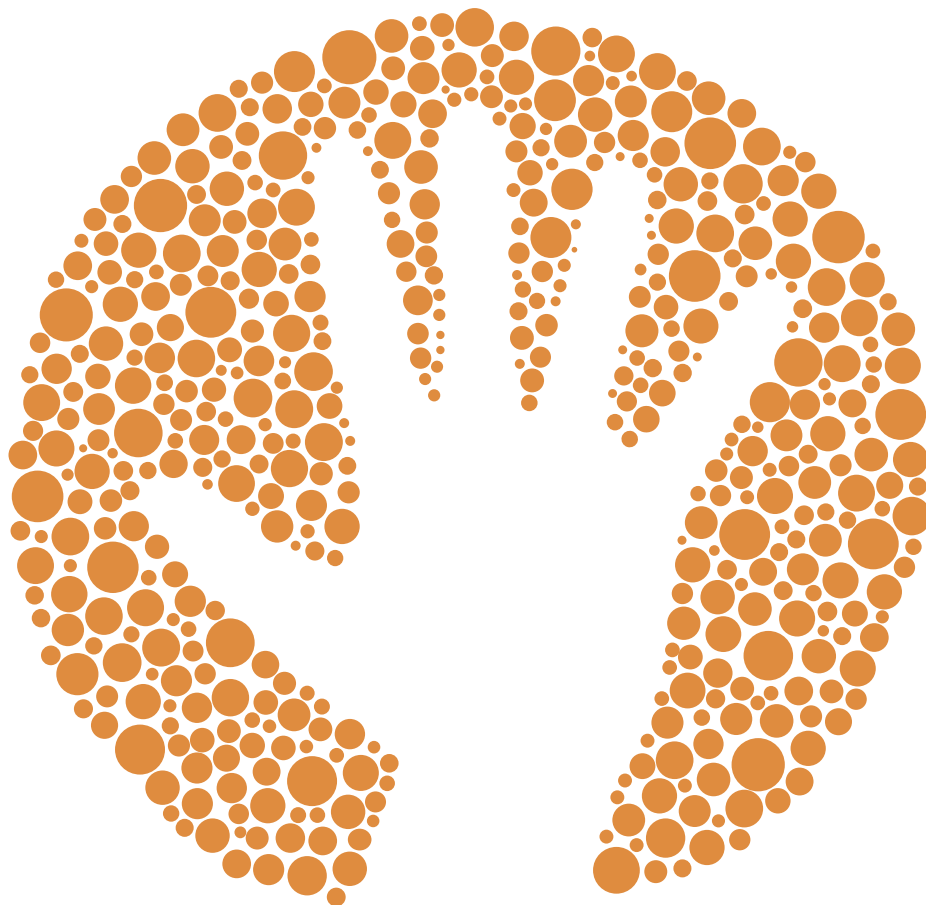

Unieke waarde van en mogelijkheden voor het inzetten van vrijwilligers

Vrijwillige inzet in de pedagogische civil society

ZonMw

ECSP

Erasmus Centre for Strategic Philanthropy

de
waarde

van vrijwilligerswerk

Beste pedagogische civil society professional,

Opvoeden is niet alleen een zaak van de ouders. Meerdere partijen spelen een rol bij de opvoeding van kinderen en jongeren. Vroeger vonden ouders hierbij vooral steun in hun directe omgeving ("It takes a village to raise a child"), zoals bij burens en familieleden. Tegenwoordig zien we dat de rol van deze zogenaamde informele netwerken is afgenomen.

Ouders krijgen steeds vaker steun van formele organisaties, zoals onderwijs-, jeugdzorg- en maatschappelijke organisaties. Een belangrijke constatering hierbij is dat ouders niet alleen hulp en steun ontvangen van betaalde krachten, maar ook van vrijwilligers. Eén van de belangrijkste redenen die organisaties geven voor de inzet van vrijwilligers is het aspect van kostenbesparing. Maar dat doet waarschijnlijk de waarde van het vrijwilligerswerk tekort.

Wat betekent het feit dat mensen zich op vrijwillige basis inzetten nu eigenlijk voor kinderen en hun ouders? Gaat de inzet van

vrijwilligers bijvoorbeeld niet ten koste van de kwaliteit van de ondersteuning? Of hebben vrijwilligers soms juist een meerwaarde ten opzichte van beroepskrachten?

Met ons onderzoek hebben wij meer inzicht gekregen in de unieke waarde van vrijwilligers ten opzichte van betaalde krachten. We hebben hiervoor diverse methodes gebruikt. Zo hebben we interviews gehouden met experts op het gebied van pedagogiek, jeugdwelzijn, vrijwilligerswerk en civil society. We hebben discussiesessies gehad met groepen vrijwilligers, betaalde krachten

en beleidsmakers; deze sessies hebben ons inzichten opgeleverd van een groot aantal betrokken partijen. Daarnaast hebben we experimenteel onderzoek uitgevoerd en vragenlijsten verspreid onder ouders en jongeren.

Ten slotte hebben we vijf internationale experts uit het veld van jongeren- en/of vrijwilligerswerk gevraagd een artikel te schrijven met hun kennis met betrekking tot dit vraagstuk.

Zo vertelt Debby Haski-Leventhal over de bijzondere en positieve rol die vrijwilligers spelen in de begeleiding van risicjongeren. Ram Cnaan focust zich op de sterke sociale netwerken in geloofsgemeenschappen en komt met prikkelende stellingen voor vervolgonderzoek. Femida Handy en Lonneke Roza beargumenteren dat vrijwilligers ook weleens een belangrijke economische waarde voor organisaties kunnen hebben. Jeff Brudney introduceert het begrip coproductie, een type dienstverlening

waarbij burgers deelnemen aan openbare diensten met niet alleen het doel om kosten te besparen, maar ook om deze diensten te verbeteren. Dit is dus een perspectief dat verdergaat dan kostenbesparing en juist ingaat op wat ieder type betrokkene kan bijdragen aan de interventie ten behoeve van de cliënten. Tot slot betoogt Linda Bridges Karr waarom mensen zich vrijwillig inzetten en wat de waarde van vrijwilligerswerk dus is voor de vrijwilligers zelf. In deze brochure vindt u korte samenvattingen van de vijf expertartikelen. Deze kunnen als een verbreding, aanvulling én verdieping worden gezien op ons eigen onderzoek.

Is uw nieuwsgierigheid gewekt? Dan kunt u de volledige artikelen én onze eigen publicaties vinden op www.ecsp.nl onder *projects*.

Ter afsluiting: wat waren nu eigenlijk de belangrijkste conclusies uit ons eigen onderzoek? Zowel professionals als

vrijwilligers hebben waarde voor cliënten (ouders, kinderen, jongeren), ieder op een eigen unieke manier.

Deze waarde verschilt per situatie. Wij openen deze brochure dan ook met een korte samenvatting van de belangrijkste bevindingen van ons onderzoek.

In uitgebreide vorm kunt u deze terugvinden in de diverse publicaties die wij de afgelopen jaren hebben uitgegeven (zie pagina 17).

Binnenkort komt er ook een uitgebreide onderwijsbundel beschikbaar die het concept vrijwilligerswerk en de implementatie daarvan in de dagelijkse praktijk toegankelijker maakt voor onderwijsdoeleinden.

Voor nu wensen wij u veel leesplezier met de artikelen in deze brochure.

Het onderzoeksteam "Waarde van Vrijwilligerswerk" van het Erasmus Centre for Strategic Philanthropy en Rotterdam School of Management, Erasmus University

**Prof. Dr. Lucas Meijs,
Dr. Niek Hoogervorst,
Dr. Judith Metz,
Eva van Baren Msc, en
Lonneke Roza Msc.**

De unieke waarde van vrijwilligers

Onderzoeksresultaten in een notendop

Professionaliteit

Van een beroepskracht verwachten mensen een grotere kennis en professionaliteit, omdat hij/zij er waarschijnlijk voor geleerd heeft. Daarbij denken mensen aan paternalistische interventies die zij ook wel eens als 'boekenwijsheid' beschouwen. Volgens sommigen kan je hier soms zelfs beter bang voor zijn. Beroepskrachten hebben hun eigen manier van werken en zolang je daarin meegaat, gaat het meestal wel goed.

Altruïsme

Een vrijwilliger roept het beeld op van een grotere persoonlijke betrokkenheid. Een vrijwilliger is er echt voor jôu, zonder geldelijke beloning en zonder een dwingende manager. Dat is voor sommigen een bijna unieke ervaring.

Maar anderen zullen zich juist afvragen waarom deze persoon tijd in hen steekt; wat is de verborgen agenda? Wat moet je die vrijwilliger geven? Met beroepskrachten weet je dat tenminste zeker:

die helpen jou en krijgen als beloning een salaris waarvan zij kunnen leven.

Afstand

Beroepskrachten staan in de ogen van veel mensen op een grotere afstand dan vrijwilligers. Deze afstand kan geografisch zijn, omdat beroepskrachten vaak niet in de eigen buurt wonen. Maar veel belangrijker is de emotionele, economische en culturele afstand.

Vrijwilligers en de mensen die zij helpen, delen daarentegen vaak wél bepaalde kenmerken, zoals een levensovertuiging, opleidingsniveau, sociale klasse en al die andere subtiele dingen. Een grotere afstand hoort overigens bij de professionele 'distantie' (afstand) van de beroepskracht, terwijl nabijheid juist de kracht kan zijn van vrijwilligers.

De kunst is om afhankelijk van de problematiek die speelt, de nabijheid en distantie goed in te zetten.

Betrouwbaarheid

Beroepskrachten zijn vooral volgens subsidiegevers en andere betrokken organisaties betrouwbare partners. Het gaat dan met name om continuïteit in de relaties. Vanuit dit oogpunt zijn beroepskrachten waarschijnlijk beter in het samenwerken met andere organisaties dan vrijwilligers. Zij vormen een heldere schakel in de keten.

Maar voor de mensen die geholpen worden, ligt dat soms anders. Vrijwilligers die beloven dat je ze altijd mag bellen, mag je daadwerkelijk ook in het weekend en tijdens hun vakantie bellen. Dat kan bij beroepskrachten echt niet. Vrijwilligers laten je nooit in de steek, terwijl beroepskrachten ineens een andere functie of baan hebben...

Geheimhouding

Geheimhouding heeft ook een dubbele uitwerking. Vrijwilligers zullen misschien over je roddelen, maar beroepskrachten moeten alles vermelden in het dossier!

Beroepskrachten hebben ook te maken met een meldingsplicht en de overdracht aan collega's.

Ervaringsdeskundigheid

Van beroepskrachten wordt eigenlijk nooit aangenomen dat ze zelf ervaring hebben, zeker als ze een stuk jonger zijn dan de cliënt. Bij vrijwilligers is dit juist precies andersom.

Macht

Van beroepskrachten wordt verwacht dat ze macht over mensen kunnen en willen uitoefenen, bijvoorbeeld door hen de toegang te ontfangen tot het buurt-huis - of nog erger. Vrijwilligers hebben geen formele macht, hoewel ze natuurlijk ook wel heel lastig kunnen doen.

Meijs, L.C.P.M.,
Metz, J.W.,
Hoogervorst, N.,
Baren van, E.A. &
Roza, L. (2012)

Artikelen

Haski-Leventhal, D.

The importance of volunteering and the civil society for at-risk youth.

Roza, L. & Handy, F.

The value of volunteering: the economical perspective.

Cnaan, R.A.

Congregations and the Value of Faith Based Volunteering For Their Youth.

Brudney, J.L.

Coproduction: Exploring the concept and its implications for children's services.

Brigdes-Karr, L.

Volunteer motivation and the pedagogic civil society

Risicjongeren kunnen vaak moeilijk omgaan met de uitdagingen van het opgroeien. Dit kan leiden tot verregaande emotionele en gedragsproblemen. Het is geen uitzondering dat deze jongeren zich onttrekken aan de hulp die wordt geboden door formele organisaties. Dit komt vaak door wantrouwen tegenover deze diensten, meestal gebaseerd op slechte ervaringen uit het verleden. In een onderzoek dat werd gedaan in opvangcentra voor jongeren, gaf het merendeel van deze jongeren aan dat ze eerder hulp zochten bij jongeren die hetzelfde hadden meegemaakt dan bij volwassenen of professionals. Desondanks wordt het

vormen van persoonlijke relaties tussen jongeren en volwassenen in de gemeenschap gezien als een centraal element in de ontwikkeling van adolescenten. Het hebben van prosociale relaties met volwassenen ondersteunt de jongeren bij het ontwikkelen van gemeenschappelijke normen. Ook stimuleert dit hen om een belangrijke sociale rol in hun lokale gemeenschap te spelen. Om succesvol ingrijpen bij risicjongeren te ondersteunen, is het daarom van belang dat deze doelgroep toegang heeft tot unieke, niet-geïstitutionaliseerde ontmoetingen, zonder dat zij gevoel krijgen dat deze verplicht zijn. Het is niet meer dan logisch dat goedgepaste vrijwilligers hierbij waarschijnlijk een succesvolle rol kunnen spelen.

het belang

van vrijwilligerswerk en de
civil society voor risicjongeren

Haski-Leventhal, D. (2012).

The importance of volunteering and the civil society for at-risk youth.

7

Er is echter weinig onderzoek gedaan naar de invloed van vrijwilligers op degene die geholpen wordt. Veel studies gebruiken het aantal uren vrijwilligerswerk als een benadering voor de invloed, en gebruiken deze uren om de waarde van het vrijwilligerswerk te berekenen. Deze aanpak richt zich echter op de *input* van de vrijwilligers, en niet op de daadwerkelijke *invloed* die zij hebben.

De toegevoegde waarde van vrijwilligerswerk, namelijk de (unieke) bijdrage die vrijwilligers bieden door het vrijwillig opofferen van tijd om anderen te helpen, wordt op deze manier niet meegenomen. Er wordt echter wel vaak van uitgegaan dat het werk van vrijwilligers en betaalde krachten uitwisselbaar is en dezelfde invloed heeft.

Het is van belang om de unieke waarde van vrijwilligers verder te onderzoeken, zodat we kunnen begrijpen waarom sommige organisaties ervoor kiezen om vrijwilligers in te zetten, terwijl er wel voldoende financiële middelen zijn om beroepskrachten in te schakelen. Uit onderzoek in opvangcentra voor

jongeren blijkt dat jongeren een verschil zien tussen vrijwilligers en beroepskrachten. Ongeacht de motieven van de vrijwilligers om te helpen, beschouwen de jongeren hen als altruïstische (= onbaatzuchtige) mensen die werkelijk om hen geven, en die hen laten zien dat er ook nog goede dingen in de wereld bestaan. Ook inspireren zij de jongeren om zélf vrijwilliger te worden. In het algemeen verkiezen de jongeren de hulp van de vrijwilligers boven de hulp van de betaalde krachten.

In aanvulling op de positieve invloed van vrijwilligers op risicjongeren, hebben jongeren die zich inzetten als vrijwilliger een betere mogelijkheid om de risicjongeren te bereiken. Hoewel ze mogelijk minder ervaren of getraind zijn dan volwassen vrijwilligers, hebben ze dezelfde karakteristieken als de doelgroep. Hierdoor kunnen de risicjongeren meer openstaan voor de jeugdige vrijwilligers.

Tot slot blijkt dat het doen van vrijwilligerswerk een positieve invloed heeft op de schoolprestaties van jongeren, het

verwerken van hun eigen problemen en het verminderen van gedragsproblemen (zoals alcohol- en drugsgebruik, geweld en vroege zwangerschappen).

Vrijwilligers hebben vaak meer zelfvertrouwen en de ambitie om zichzelf te ontwikkelen. Ook zijn zij over het algemeen meer maatschappelijk verantwoord gericht, hebben zij meer kennis over anderen in de gemeenschap en beschikken zij over meer vaardigheden dan jongeren die geen vrijwilligerswerk doen.

**Dit artikel is te downloaden
vanaf 1 augustus 2012
via www.ecsp.nl**

Vrijwilligerswerk heeft invloed op de vrijwilliger, de vrijwilligersorganisatie, de gemeenschap als geheel én de begunstigde. Hoewel de invloed op de eerste drie belanghebbenden goed is onderzocht, is er weinig bekend over de invloed op de begunstigde. Het is echter van belang om te weten of men de unieke waarde van vrijwilligerswerk daadwerkelijk begrijpt en waardeert. Vooral de toegevoegde waarde van vrijwilligerswerk is hierbij belangrijk. Dit artikel focust daarom op een economisch perspectief voor de waardering van vrijwilligerswerk. Hierbij worden de belangen van meerdere partijen meegenomen, namelijk die van de gemeen-

schap, de donateurs van de organisatie, de organisatie zelf, de vrijwilligers en haar cliënten ('begunstigden').

Vaak wordt de impact van vrijwilligerswerk gerapporteerd en gemeten in het aantal uren vrijwilligerswerk. Hieraan wordt dan een monetaire waarde toegekend en dat is dan de waarde van het vrijwilligerswerk. Deze methode is goed toepasbaar voor de gever en de ontvangende organisatie, maar kan niet worden gebruikt om het voordeel voor de begunstigde of andere belanghebbenden te meten. Zo kan de werkelijke waarde overschat worden, namelijk als de vrijwilligers onvoldoende worden begeleid en daardoor slecht werk leveren. En de werkelijke waarde kan ook onderschat worden, namelijk als de vrijwilligers gepassioneerd zijn en zich extra focussen op het volbrengen van hun taken. Het is niet voldoende om de ingezette uren te gebruiken om de voordelen van

de waarde

van vrijwilligerswerk: een economisch perspectief

Roza, L. & Handy, F. (2012).

The value of volunteering: the economical perspective.

9

vrijwilligerswerk te bepalen. Hierbij wordt bijvoorbeeld geen rekening gehouden met de indirecte voordelen (voor de begunstigden) die niets te maken hebben met het aantal uren dat de vrijwilliger zich inzet. Het inzetten van vrijwilligers kan daarnaast ook een positieve bijdrage leveren aan de reputatie van een organisatie, en haar daarmee helpen met het bereiken van haar missie. Tot slot kan het inzetten van vrijwilligers ook een gevoel van betrouwbaarheid kweken bij donateurs, omdat zij op deze manier het gevoel hebben in een betrouwbare organisatie te investeren. Het is echter lastig om aan deze voordelen een economische waarde te verbinden, omdat het vaak erg complexe en niet duidelijk gedefinieerde kwesties betreft.

Waarom moet er een monetaire waarde worden toegekend aan vrijwilligerswerk? Allereerst is dit van belang voor de besluitvorming. Zo kunnen er op basis van een kosten-batenanalyse efficiënte beslissingen worden genomen over het inzetten van vrijwilligers. Ook voorkomt men op deze manier dat besluitvormers voorbijgaan aan de aandacht voor vrij-

willigers en hun bijdrage aan de samenleving, simpelweg omdat deze niet wordt gemeten. Verder wordt op deze manier niet vergeten dat er ook *kosten* verbonden zijn aan het inzetten van vrijwilligers, bijvoorbeeld bij het werven, begeleiden en ondersteunen. Ook kunnen de werkzaamheden van beroepskrachten en vrijwilligers beter met elkaar worden vergeleken en beoordeeld. Daarnaast helpt het andere belanghebbenden om de waardecreatie van vrijwilligers te begrijpen. Maar hoewel veel onderzoekers het belang van het waarderen van vrijwilligerswerk benadrukken, is er tot op heden nog geen meetinstrument ontwikkeld.

Naast opbrengsten zijn er ook kosten verbonden aan het inzetten van vrijwilligers. En vrijwilligers kunnen niet alleen positieve, maar onbedoeld ook negatieve gevolgen hebben. Weinig onderzoekers hebben onderzoek gedaan naar de meer kwalitatieve en waarschijnlijk subjectieve invloed die vrijwilligers mogelijk hebben op hun cliënten. Er wordt vaak aangenomen dat de werkzaamheden van vrijwilligers en beroeps-

krachten dezelfde invloed hebben. Sommige organisaties kiezen er echter doelbewust voor om vrijwilligers in te zetten in plaats van beroepskrachten. Deze keuze kan vaak echter niet worden verantwoord, noch kwantitatief noch kwalitatief. Er moet daarom meer kwalitatief onderzoek worden gedaan, en daarbij moet worden gekeken naar de verschillende perspectieven van de verschillende belanghebbenden. Hierbij moet men de negatieve én positieve gevolgen verder onderzoeken.

Verder is er een verschuiving merkbaar van collectief georganiseerd vrijwilligerswerk naar meer individueel en episodisch vrijwilligerswerk. Daarom moet er in vervolgonderzoek ook per type vrijwilliger worden gekeken naar de specifieke invloed. Zij kunnen namelijk een verschillende waarde toevoegen aan de organisatie en de begunstigden.

**Dit artikel is te downloaden
vanaf 1 augustus 2012
via www.ecsp.nl**

In de postmoderne samenleving is de socialisatie van kinderen en de taak om hen prosociale waarden en vaardigheden bij te brengen, een serieuze uitdaging geworden. We leven in een roerige tijd, waarbij tradities niet altijd zullen overleven, de verandering constant is en men minder dan ooit kan voorspellen wat de toekomst ons brengt.

Hierdoor zijn de informele netwerken rondom kinderen en gezinnen in veel westerse verzorgingsstaten afgebrokkeld. Kinderen leven tegenwoordig meer virtueel dan sociaal en families brengen minder tijd met elkaar door.

Ongeacht hoe onze samenleving eruit zal gaan zien, zijn sociale interacties essentieel voor sociale solidariteit, de formatie van sociale interactie en functionele socialisatie.

Maar waar leren kinderen om verantwoordelijk te zijn en voor anderen te zorgen? In het verleden was dit een proces dat gezinnen, scholen en gemeenschappen gezamenlijk vorm gaven. Maar tegenwoordig ontbreekt de overeenstemming met betrekking tot de waarden en gedragsnormen die men verkiest in de hedendaagse maatschappij. Betrokken groepen werken hierdoor minder samen en bekijken elkaar soms zelfs met argwaan. Enkele onderzoekers menen dat het antwoord op dit dilemma kan worden gevonden in face-to-face gemeenschapsinteracties in gezamenlijke projecten. In deze gedachtelijn wordt vaak ook aangenomen dat

Congregaties

en de waarde van op geloof gebaseerd vrijwilligerswerk voor hun jeugd

Cnaan, R.A. (2012).

Congregations and the Value of Faith Based Volunteering For Their Youth.

11

vrijwilligerswerk een positief effect heeft binnen de context van opvoeding. Eén van de locaties waar zulke vruchtbare vrijwilligerservaringen zich kunnen voordoen, is een geloofsgemeenschap.

Uit onderzoek in 53 landen blijkt dat frequente kerkgangers zeer actief zijn in het vrijwilligerswerk en dat een religieuze nationale context een bijkomend positief effect heeft. Het verschil tussen religieuze en niet-religieuze mensen is in religieuze landen echter substantieel kleiner dan in geseculariseerde landen. Verder heeft religieus vrijwilligerswerk een sterk spillover effect. Dit effect is sterker voor katholieken dan voor protestanten, niet-christenen en niet-religieuze individuen. In Nederland blijkt de mate van vrijwilligerswerk en gulheid echter hoger onder leden van protestantse kerken.

Veel onderzoekers suggereren een positief verband tussen de betrokkenheid van jongeren in geloofsgemeenschappen en het prosociale gedrag dat daaruit voortvloeit. Zo vertonen jongeren die actief bij geloofsgemeenschappen horen een gezondere ontwikkeling ten opzichte

van jongeren die dit niet doen. Ook vermijden zij vaker risicovol gedrag. Actieve volwassen leden van een geloofsgemeenschap zijn verder guller met hun tijd en portemonnee. Volwassenen die bij geloofsgemeenschappen horen, vertonen hoger prosociaal en sociaal betrokken gedrag vergeleken met andere volwassenen. Hoewel er natuurlijk uitzonderingen zijn, suggereren deze bevindingen dat geloofsgemeenschappelijke activiteiten behulpzaam zijn in het verhogen van prosociaal gedrag.

Vrijwilligerswerk ontstaat echter niet spontaan. Het is een genereuze activiteit die plaatsvindt binnen een sociale context. Bijna alle vrijwillige activiteiten worden verricht door sociale interactie, en mensen moeten daarom worden gevraagd om zich vrijwillig in te zetten. Leden van een geloofsgemeenschap die tevens vrijwilligerswerk doen, hebben meer extensieve sociale netwerken en worden daarom mogelijk vaker gevraagd om zich als vrijwilliger in te zetten. Groepspsychologie leert ons verder dat mensen veel aandacht besteden aan wat anderen bijdragen binnen hun maat-

schappelijke groep. Nergens is dit fenomeen sterker waar te nemen dan in geloofsgemeenschappen.

Jongeren die kerkdiensten bijwonen en actief tot geloofsgemeenschappen behoren, zien verder dat hun ouders en andere belangrijke volwassenen pro-sociaal gedrag vertonen. Ook hebben zij veel mogelijkheden om op dezelfde manier te handelen. Het is aannemelijk dat zij het prosociale gedrag overnemen én dit gedurende hun gehele leven meenemen. Maar hoewel we veel weten over hoe geloofsgemeenschappen prosociaal gedrag stimuleren én we weten dat religieuze jongeren zich over het algemeen succesvol ontwikkelen, bestaan er nog veel onduidelijkheden op het gebied van vrijwilligerswerk door jongeren in de religieuze context. In dit artikel zijn daarom enkele hypothesen opgesteld die de weg openen voor toekomstig vervolgonderzoek.

**Dit artikel is te downloaden
vanaf 1 augustus 2012
via www.ecsp.nl**

Traditioneel werd de publieke dienstverlening gezien als de verschaffing van diensten door de overheid aan de burgers, in een hiërarchische overeenkomst met de overheid als dienstverlener. In dit oude model neemt de overheid een actieve rol in als 'producent', terwijl burgers een meer passieve en ontvangende rol spelen. Het concept van coproductie als een nieuw type van dienstverlening focust daarentegen op deelname van burgers aan publieke diensten. Het doel hiervan is het verminderen van de kosten en tegelijkertijd het verbeteren van die diensten. In dit artikel wordt zowel de participatie van kinderen/jongeren in coproductie als de effectiviteit van

vrijwilligers in de coproductie van diensten op het gebied van jeugdzorg (inclusief recreatie, educatie, kinderbescherming, kinderopvang en gezondheidszorg) onderzocht.

Men kan een onderscheid maken tussen twee specifieke vormen van coproductie die ten voordele komt van de jeugd, namelijk directe en indirecte coproductie. Directe coproductie betreft de deelname van jeugd aan dienstverlening waarbij de coproductanten ook de begunstigten zijn. Hierin coproduceren kinderen diensten samen met betaalde dienstverleners (bijvoorbeeld leraren, coaches, etc.) die zowel aan zichzelf als aan andere kinderen ten goede komen.

Het tweede type coproductie is de indirecte coproductie. Hierbij coproduceren ouders of andere volwassen vrijwilligers samen met

Coproductie:

het verkennen van het concept en zijn implicaties voor de jeugdzorg

Brudney, J.L. (2012)

Coproduction: Exploring the concept and its implications for children's services.

13

betaalde dienstverleners diensten ten behoeve van kinderen. Dit type verschilt van traditionele concepten van coproductie, omdat de (volwassen) coproductanten niet direct profiteren van hun eigen acties. In plaats hiervan zijn hun acties gericht op kinderen.

Allereerst wordt gekeken naar directe coproductie, waarbij jongeren zelf op vrijwillige basis diensten coproduceren. Onderzoek suggereert dat jongeren diensten effectief kunnen coproduceren en hiervan onder diverse omstandigheden een positief effect ondervinden. Door deel te nemen aan de coproductie kunnen jongeren bijvoorbeeld hun eigen situatie verbeteren, (sociale) vaardigheden opdoen, beloond worden voor hun gedrag én zelfvertrouwen opdoen. Jeugdige coproductanten zijn mogelijk even goed - of zelfs beter - dan volwassen als ze te maken hebben met andere jongeren.

Jongeren werken het beste als coproductanten als ze over langere tijd met verschillende groepen mensen vrijwilligerswerk doen, en ondersteund

worden door zowel hun ouders als de organisaties waarmee ze coproduceren.

Indirecte coproductie, waarbij volwassen coproductanten betrokken zijn bij de dienstverlening voor de jeugd, wordt vooral uitgevoerd op het gebied van recreatie, educatie, kinderzorg en gezondheidszorg. Op het gebied van kinderrecreatie lijkt coproductie het meest effectief te zijn als vrijwillige coaches voortvarender kunnen coachen, zodat ze kundiger en vertrouwelijker met kinderen kunnen omgaan. Onbetaalde krachten kunnen zich tevens beter focussen op kinderen, in plaats van dat ze ook nog aan een werkgever of prestatiebeoordeling hoeven te denken. In kindereducatie werkt coproductie goed als de coproductanten betrokken raken bij hun werk, aandacht besteden aan de activiteiten van de kinderen, als een verbinding met de gemeenschap dienen, taken uitvoeren waarvoor ze een opleiding hebben genoten, betrouwbaar zijn én zowel de gevolgen als de voordelen van coproductie kunnen inschatten. In kinderzorg lijkt coproductie goed te werken als zowel het kind als de

coproductant er voordeel van geniet, en het voordeel voor de coproductant ook een indirect voordeel is voor het kind. Ook worden vrijwilligers mogelijk als geloofwaardiger en betrouwbaarder gezien dan betaalde krachten, waardoor ze effectiever zijn. Samenvattend kan worden gezegd dat additionele factoren invloed hebben op de geschiktheid van coproductie. Volwassen vrijwilligers worden verder mogelijk verkozen boven betaalde krachten als ze taken uitvoeren waarvoor ze goed getraind zijn, investeren in en interesse tonen voor kinderen, diensten verlenen die anders niet beschikbaar zijn en zichzelf presenteren als geloofwaardiger of betrouwbaarder dan de betaalde dienstverleners.

Het artikel sluit af met een aantal implicaties voor het ontwikkelen van dergelijke co-productie projecten en meer specifiek met welke design elementen er rekening gehouden moet worden.

**Dit artikel is te downloaden
vanaf 1 augustus 2012
via www.ecsp.nl**

Dit artikel gaat over de drijfveren die mensen hebben om zich vrijwillig in te zetten, vooral op het gebied van de opvoeding van kinderen en jongeren.

Door middel van een selectief overzicht van relevante literatuur wordt eerst het belang van vrijwilligerswerk in de pedagogische civil society uitgelegd. Daarna volgt een overzicht van belangrijke stromingen in de literatuur over motivatie in het algemeen, en specifiek binnen de context van vrijwilligerswerk. Een belangrijk punt is dat vrijwilligersmotivatie niet als statisch moet worden

gezien, maar als een dynamisch proces dat door allerlei omgevingsfactoren wordt beïnvloed. Het artikel sluit af met een voorbeeld van hoe de bestaande theoretische kennis over vrijwilligersmotivatie wordt toegepast in de praktijk van vrijwilligersmanagement en hoe deze kan worden toegespitst binnen de context van de pedagogische civil society.

Het belang van vrijwilligerswerk in de pedagogische civil society

In de laatste decennia is er meer aandacht voor het idee dat het grootbrengen van kinderen een gezamenlijke taak is van mensen binnen de samenleving. Het belang van de familie (de private sector) richt zich op het kind als uniek persoon, als nalatenschap voor de toekomst. Het belang van de staat (de publieke sector) heeft meer te maken met het kind als de burger van de toekomst. Het belang van het bedrijfsleven (de commerciële sector) ligt bij het kind als consument, zowel nu

Vrijwilligers- motivatie

en de pedagogische civil society

Brigdes-Karr, L. (2012).

Volunteer motivation and the pedagogic civil society

15

als in de toekomst. Tussen deze sectoren in bestaat de pedagogische civil society: "... de gemeenschappelijke en vrijwillige activiteiten van burgers rond het grootbrengen van kinderen en jongeren".

De pedagogische civil society is de *village* waarin het kind opgroeit. De *village* wordt gezien als een oplossing voor een "discontinuïteit in de totale opvoedings-infrastructuur". De benadering van de *village* legt de nadruk op samenwerking, al dan niet vrijwillig, tussen verschillende actoren om de opvoeding van jeugdigen in goede banen te leiden.

Er is een belangrijk verschil tussen de traditionele *village* waarop deze metafoor berust en de moderne *village* van de pedagogische civil society. In traditionele samenlevingen werd de *village* als het ware voor de mens gekozen. Vandaag de dag wordt de *village* voor een groot deel door de mens gekozen. Als deze *village* van

de pedagogische civil society een belangrijke rol moet spelen in de opvoeding van kinderen in de hedendaagse samenleving, is het van cruciaal belang om inzicht te hebben in waarom men voor deze *village* kiest.

Vrijwilligersmotivatie

Vragen over vrijwilligersmotivatie delen veel raakvlakken met vragen over de civil society. Het idee dat het eigenbelang van een mens het beste kan worden gediend door in het belang van een ander mens te handelen, is lang gezien als een belangrijke factor voor samenwerking binnen gelijke democratische omstandigheden. Dit principe geldt voor verschillende vormen van prosociaal gedrag, waaronder vrijwilligerswerk en politieke en maatschappelijke participatie.

Hoewel er redelijk veel kennis is over vrijwilligersmotivatie, is er minder zicht

op hoe men via beleid (vrijwilligersbeleid van organisaties of vrijwilligerswerkbeleid van overheden) de motieven van mensen om zich vrijwillig voor een ander in te zetten het best kan stimuleren, beïnvloeden, bevorderen en ondersteunen.

Binnen de context van vrijwilligersmotivatie wordt vaak onderscheid gemaakt tussen egoïstische en altruïstische (onbaatzuchtige) motieven. Laatstgenoemde motieven vormen de belangrijkste bron van vrijwilligersmotivatie. Dit perspectief houdt echter onvoldoende rekening met het principe van verlicht eigenbelang. De functionele benadering verklaart de motieven van vrijwilligers op basis van zes functies die het werk kan vervullen voor diegene die vrijwilligerswerk doet: de carrièrefunctie, de normatieve functie, de sociale functie, de leerfunctie, de kwaliteitsfunctie en de beschermingsfunctie. De literatuur laat dus zien dat één vrijwilliger meerdere

motieven tegelijk kan hebben. Bovendien blijkt men het erover eens te zijn dat de motieven die iemand heeft om met vrijwilligerswerk te beginnen, niet dezelfde hoeven te zijn als de motieven die ervoor zorgen dat een vrijwilliger actief blijft.

Motivatatie (ook vrijwilligersmotivatie) is dus niet statisch. Dit heeft te maken met de drijfveren en de richting van het menselijke gedrag. De sociologische framing theorie laat het dynamische karakter van deze combinaties van motieven zien. Volgens deze theorie worden gedragskeuzes gestuurd door de manier waarop mensen tegen de context aankijken. Gedragskeuzes worden mede bepaald door de aspecten waar men het sterkste op let. Als de aandacht verschuift naar andere aspecten, verandert de motivatie mee. Deze theorie stelt drie brede mentale kaders (frames) voor die deze processen sturen: het hedonistische

frame, het instrumentele frame en het normatieve frame. Deze frames zijn niet statisch en ze worden niet louter door persoonsgebonden factoren bepaald. Factoren in de omgeving spelen een even belangrijke rol. Ook sluit het ene frame de andere twee niet uit.

In het menselijke gedrag zijn verschillende frames altijd aanwezig, hoewel er doorgaans één is dat sterker op de voorgrond treedt dan de andere. De sterkte van een frame heeft te maken met de kans dat het naar de achtergrond gaat verschuiven, en deze sterkte wordt bepaald door de aard van het frame.

Management van vrijwilligersmotivatie binnen de pedagogische civil society

Gezien de veranderingen en verschuivingen in het hedendaagse vrijwilligersveld, is het van cruciaal belang dat organisaties en instanties

die met vrijwilligers werken, inzicht hebben in de veelzijdigheid en dynamiek van vrijwilligersmotivatie. Ook moeten zij inzicht hebben in de manieren waarop ze daar het beste op kunnen inspelen. Het laatste deel van dit artikel laat zien hoe de theoretische en empirische kennis over vrijwilligersmotivatie kan worden toegepast in de praktijk, en dan specifiek binnen de context van de pedagogische civil society.

**Dit artikel is te downloaden
vanaf 1 augustus 2012
via www.ecsp.nl**

Publicaties

Webpublicaties

vrij toegankelijk via www.ecsp.nl/research/projects

Professionele publicaties

Artikelen, boeken en boekhoofdstukken

Conferenties

opvragen via lroza@rsm.nl

Webpublicaties

- 2012 Hoogervorst, N., Meijs, L.C.P.M., Roza, L., Baren van, E.A. & Metz, J.W.
The Unique Value of Volunteering for Recipients of Support: an experimental Approach.
- 2012 Roza, L., Meijs, L.C.P.M., Metz, J.W., Hoogervorst, N. & Baren van, E.A.
Denktank beleidsmedewerkers over de waarde en inzet van vrijwilligers(werk)
- 2012 DeVries, J.R., Meijs, L.C.P.M., Roza, L., Hoogervorst, N., Metz, J.W. & Baren van, E.A.
Wat maakt het uit voor jouw kind? Vrijwilligers over de waarde van vrijwilligerswerk ten opzichte van beroepsmatig werk
- 2011 Baren van, E.A., Meijs, L.C.P.M., Roza, L., Metz, J.W. en Hoogervorst, N.
Hoe derde partijen, zoals overheden, bedrijven en fondsen, hedendaags 'vrijwilligerswerk', 'vrijwilligersmanagement' en de civil society kunnen bevorderen
- 2011 Ploeg, F.A., Meijs, L.C.P.M., Roza, L., Metz, J.W., Hoogervorst, N. & Baren van, E.A.
Denktank beroepskrachten & vrijwilligers over de waarde van vrijwilligerswerk.
- 2011 Huisman, W.H.A., Meijs, L.C.P.M., Roza, L., Metz, J.W., Hoogervorst, N. & Baren van, E.A.
Vrijwilligerswerk in de media: termen in de Nederlandse samenleving.
- 2011 Baren van, E.A., Meijs, L.C.P.M., Roza, L., Metz, J.W. & Hoogervorst, N.
Over hedendaagse 'vrijwillige inzet' en 'vrijwilligersmanagement' als bouwstenen voor de pedagogische civil society
- 2011 Roza, L., Meijs, L.C.P.M., Baren van, E.A., Metz, J.W. & Hoogervorst, N.
Denktank vrijwillige inzet
- 2011 Ploeg, F.A., Meijs, L.C.P.M., Roza, L., Metz, J.W., Hoogervorst, N. & Baren van, E.A.
De taakverdeling tussen beroepskrachten en vrijwilligers: Waarom deze taken aan verschillende medewerkers wordt toegekend.

Artikelen

- 2012 Metz J.W., Meijs L.C.P.M., Roza L., Baren van E.A., Hoogervorst, N.
Ongelijkheid in opvoeding – Pedagogische civil society: het verkeerde concept
Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken, No. 5-6.
- 2012 Roza L., Meijs L.C.P.M.
Gezonde balans. Wat beroepskrachten en vrijwilligers toevoegen aan de sportvereniging
Sport en Bestuur, April 2012
- 2012 Metz, J.W., Meijs, L.C.P.M., Roza, L., Baren van, E.A. & Hoogervorst, N.
RoI Civil Society in transitie van de jeugdzorg?
Jeugdbeleid, Juni 2012

Boeken en boekhoofdstukken

- 2012 Mies C., Meijs, L.C.P.M.
Meer dan met elkaar hockeyen
Uit: Jumelet H., Wenink, J.,
Zorg voor onszelf? Eigen kracht van jeugdigen, opvoeders en omgeving, grenzen en mogelijkheden voor beleid en praktijk.
Den Haag.
- 2012 Metz, J.W., Meijs, L.C.P.M., Roza, L., Baren van, E., Hoogervorst, N.
Grenzen aan de civil society
Uit: Jumelet H., Wenink, J.,
Zorg voor onszelf? Eigen kracht van jeugdigen, opvoeders en omgeving, grenzen en mogelijkheden voor beleid en praktijk.
Den Haag.
- 2012 Metz, J.W., Meijs, L.C.P.M., Roza, L., Baren van, E., Hoogervorst, N.
Unique value of volunteering for the upbringing of children
Uit: Georg von Schnurbein, Daniel Wiederkehr, Herbert Ammann eds.
Volunteering between Freedom and Professionalisation.
Basel.

Verwacht september 2012:

Metz, J.W., Meijs, L.C.P.M., Roza, L., Baren van, E., Hoogervorst, N.
(Onder voorbehoud): **Vrijwillige Inzet: werken met vrijwilligers in de context van pedagogiek**

Conferenties

- 2011 Hoogervorst, N., Meijs, L.C.P.M., Baren van, E.A., Roza, L. & Metz, J.W.
The unique value of childrearing | Annual conference ARNOVA, Toronto, Canada
- 2011 Metz, J.W., Baren van, E.A., Roza, L., Meijs, L.C.P.M. & Hoogervorst, N.
How to understand the growing appeal on volunteering in the upbringing of children? The added value from a pedagogic perspective. | Annual conference ARNOVA, Toronto, Canada
- 2011 Metz, J.W., Baren van, E.A., Roza, L., Meijs, L.C.P.M. & Hoogervorst, N.
The unique value of volunteering for childrearing | Volunteer work between freedom and professionalization, European University of Voluntary Service (EFU)
- 2011 Meijs, L.C.P.M., Roza, L. Metz, J.W. & Baren, E.A.
Volunteering in the pedagogic civil society | Philanthropy, public services, policy: working together or falling out? IRSPM 2011, Dublin, Ireland.

Mede mogelijk gemaakt met financiering door ZonMw

Erasmus Centre for Strategic Philanthropy